

Årsrapport

LANTBRUKETS BRANDSKYDDSKOMMITTÉ 2023

Lantbrukets Brandskyddskommitté 2023

Lantbrukets Brandskyddskommitté (LBK) är ett samarbetsorgan med företrädare från lantbruket, myndigheter, organisationer och försäkringsbolag som genom skadeförebyggande arbete verkar för ett förbättrat brandskydd inom det svenska lantbruket, så att den enskilde lantbrukaren ges förutsättningar att tryggt utveckla och bedriva sitt företag.

Lantbrukets brandskyddskommitté verkar för ett minskande antal brandskador i lantbruket och minskade konsekvenser av inträffade bränder. Vår vision är att det inte ska ske omfattande bränder med stora skador på liv eller egendom inom svenskt lantbruk och hästverksamhet.

LBK bildades 1947 på initiativ av Brandskyddsföreningen Sverige. Idag ingår LBK i och drivs av Brandskyddsföreningens Service AB, som är ett helägt dotterbolag till Brandskyddsföreningen Sverige.

Brandskyddsföreningen är en allmännyttig ideell förening som arbetar för ett brandsäkert och hållbart Sverige.

Verksamheten under 2023

LBK:s rekommendationer

I LBK:s rekommendationer beskrivs krav på utformning av brandskyddet inom lantbruk och hästverksamhet som sammantaget ska minska riskerna för uppkomst av brand och konsekvenserna av inträffade bränder. LBK:s rekommendationer tas fram i samverkan med branschorganisationer och -företrädare för att säkerställa relevant, adekvat och ändamålsenligt innehåll och branschacceptans.

LBK:s rekommendationer är omfattande och berör många olika ämnesområden. En del är väsentliga och avgörande för djurskyddet medan andra mer tar sikte på egendomsskydd. På grund av vissa specifika brandrisker går rekommendationerna dessutom i vissa fall längre än kraven från respektive myndighet.

LBK:s rekommendationer revideras och kompletteras kontinuerligt, vilket kommuniceras till abonnenter och intressenter. Förutom pärminnehavarna är det många som tar del av informationen direkt från hemsidan, <https://www.brandskyddsforeningen.se/lbk/>.

Under 2023 reviderades följande rekommendationer:

- Rekommendation 1 Allmänt som fått en ny innehållsförteckning.
- Rekommendationen 7 Brandfarliga heta arbeten

Rekommendationen publicerades i mars 2023 med följande väsentliga förändringar:

- Rekommendationen har uppdaterats då nya regler och normer för brandfarliga heta arbeten på tillfällig arbetsplats trädde i kraft 2023-01-01.
 - Skillnad mellan permanent arbetsplats och tillfällig arbetsplats och vilka säkerhetskrav som gäller för dessa har förtydligats.
 - Avsteg från SBF 506 Säkerhetsregler för brandfarliga heta arbeten på tillfällig arbetsplats har förtydligats.
- Rekommendation 9.1 Gräsbränning respektive rekommendation 9.2 Självantändning i hö och halm med mera publicerades i mars 2023. Förutom redaktionella ändringar har avsnitt med webblänkar lagts till i rekommendationerna.
 - Rekommendation 5 Elinstallationer i lantbruk och hästverksamhet Publicerad 2023-01-01 med följande väsentliga förändringar;
 - Förtydligande gällande brandklassning av elapparater.
 - Enhetliga benämningar på el-apparater enligt standard.
 - Förtydligande gällande motorers skydd i luftbehandlingssystem, till och från utrymmen med förhöjd brandrisk samt motorer i utrymmen där bearbetning eller lagring av brännbart material förekommer i sådan omfattning att brandfara kan föreligga ska skydd installeras.
 - Förtydligande till alternativa lösningar där traditionell jordfelsbrytare ej är möjlig att installera.

I tillägg till ovanstående påbörjades även revideringar av rekommendation 2 Allmänt om brandskydd i lantbruket med tillhörande checklista och exempel på insatsplan samt av checklista för egen brandskyddskontroll av traktorer och lantbruksmaskiner.

Remissutskick av reviderad rekommendation 5 Elinstallationer sändes ut till kommittérepresentanter och intressentorganisationer den 23 oktober och publicerades på Brandskyddsföreningens hemsida, <https://www.brandskyddsforeningen.se/normer--riktlinjer/aktuella-remisser/>. Sista svarsdag var den 24 november och under december påbörjades behandling av remissvaren och detta arbete kommer att pågå även under början av 2024.

Informationsinsatser

LBK:s nyhetsbrev skickas ut cirka tre gånger årligen, anmäl ditt intresse här: <https://www.brandskyddsforeningen.se/lbk/lbks-verksamhet/nyhetsbrev/>.

Förbättringar av LBK:s hemsidor genomförs kontinuerligt för att säkerställa att användarna nås av rätt information.

I Jordbruksaktuellt den 29 augusti 2023 intervjuades Brandskyddsföreningens el-expert om vanliga brister i elinstallationer på gårdar. I Elinstallatören nr 5 togs konkreta råd för att undvika elbrand upp och vikten av att följa LBK:s rekommendation omnämndes.

Under 2023 sändes en enkät ut till alla abonnenter av LBK-pärmen. Syftet var att samla information om vilka användarpreferenser abonnenterna har och 81 personbesvarade enkäten. Svaren visade bland annat att 91% är nöjda med abonnemanget, 60% använder endast den fysiska pärmen men att 53% skulle kunna tänka sig att skriva ut uppdaterade rekommendationer från Brandskyddsföreningens hemsida.

LBK:s sekreterare handleder en student som skriver examensarbete för Brandingenjörsexamen på Luleås Tekniska universitet. Examensarbetet handlar om brandrisker med solpaneler och batterienergilagrar på lantbruk.

Årsmöte

Årsmötet hölls den 20 april. LBK:s årsrapport för 2022 godkändes vid mötet och revidering av LBK:s rekommendationer presenterades. Mötet valde Håkan Johansson, LRF till ordförande och omvalde Stefan Magnusson, Dina försäkringar AB till vice ordförande för ett år. Mötet omvalde vidare Sara Furestig, Länsförsäkringar AB, Anna Nordblad, Länsstyrelsen Örebro respektive Karin Lönn, Brandskyddsföreningen, till ledamöter i AU för ett år. Mötet valde Peter Birch-Jensen, Länsförsäkringar AB, till ordförande för tekniska utskottet för ett år. Karin Lönn, Brandskyddsföreningen, är fortsatt LBK:s sekreterare.

Efter årsmötet höll Tobias Thrysén, Expert, Brandskyddsföreningen, ett föredrag om projektet "Vägledning brandskydd för batterienergilagrar för att stödja energiomställningen". Projektet syftar till att ta fram en nationell vägledning och avslutas vid årsskiftet 2023/24.

Höstmöte

Höstmötet hölls 24 oktober. Verksamhetsplan för 2024 godkändes vid mötet. Information gavs om genomförda revideringar och pågående översyn av rekommendationer och remissutskick för rekommendation 5 Elinstallationer.

Efter mötet hölls tre föreläsningar till vilka LBK:s kommittédeltagare fått bjuda in sina kollegor till. Totalt 148 åhörare lyssnade till fördragen Bränder i närtid, av Stefan Magnusson, Dina Försäkringar och Peter Birch-Jensen, Länsförsäkringar AB samt Erfarenheter från elbesiktning och skadeförebyggande arbete på gårdar av och Anders Gustavsson, elbesiktningsman, Länsförsäkringar Kalmar.

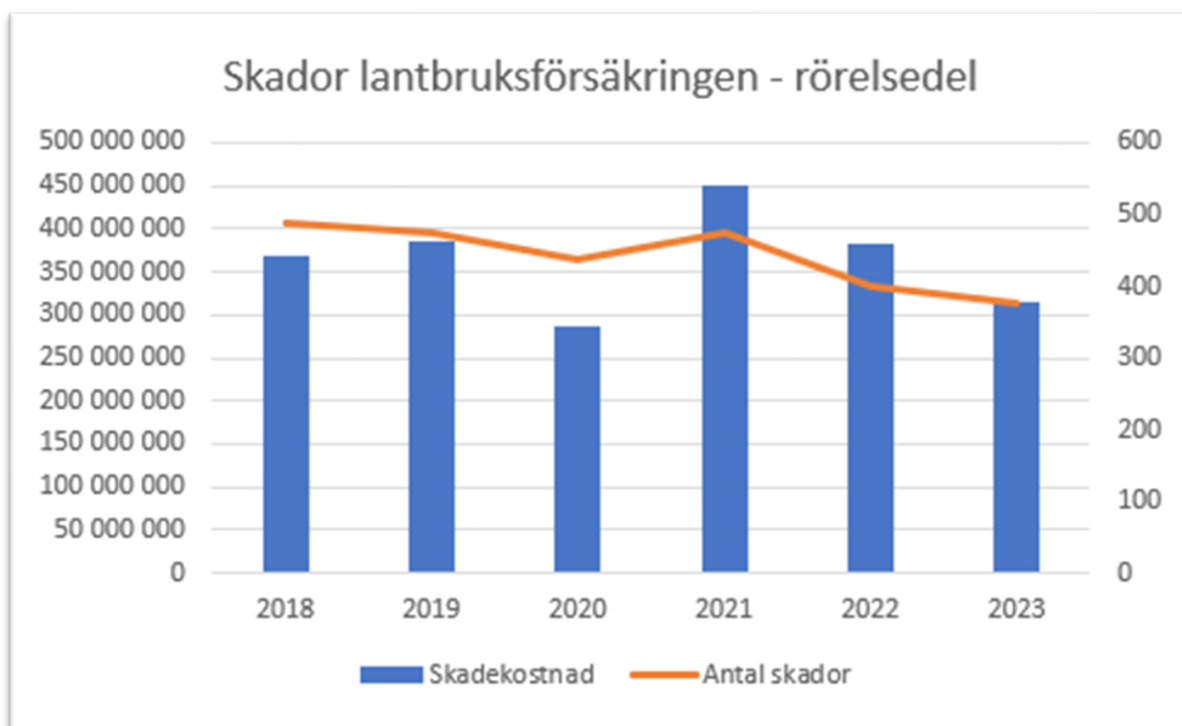
Brandstatistik

Brandskadekostnader

Brandskador kännetecknas av att de är förhållandevis få till antalet och ofta dyra. En variation mellan åren förekommer vilket gör det svårt att skilja trender från tillfälligheter. Det krävs många års statistik för att dra slutsatser. Brandskadekostnaden domineras av vad försäkringsbranschen kallar storskador, vilket är skador som överstiger en miljon kronor. Exempel på årsvariationer är åsken som slår hårt på skadefrekvensen vissa år. Långvarig torka ökar också risken för bränder liksom långvarig kyla som anstränger olika värmesystem, framförallt fastbränsle som kan orsaka brand.

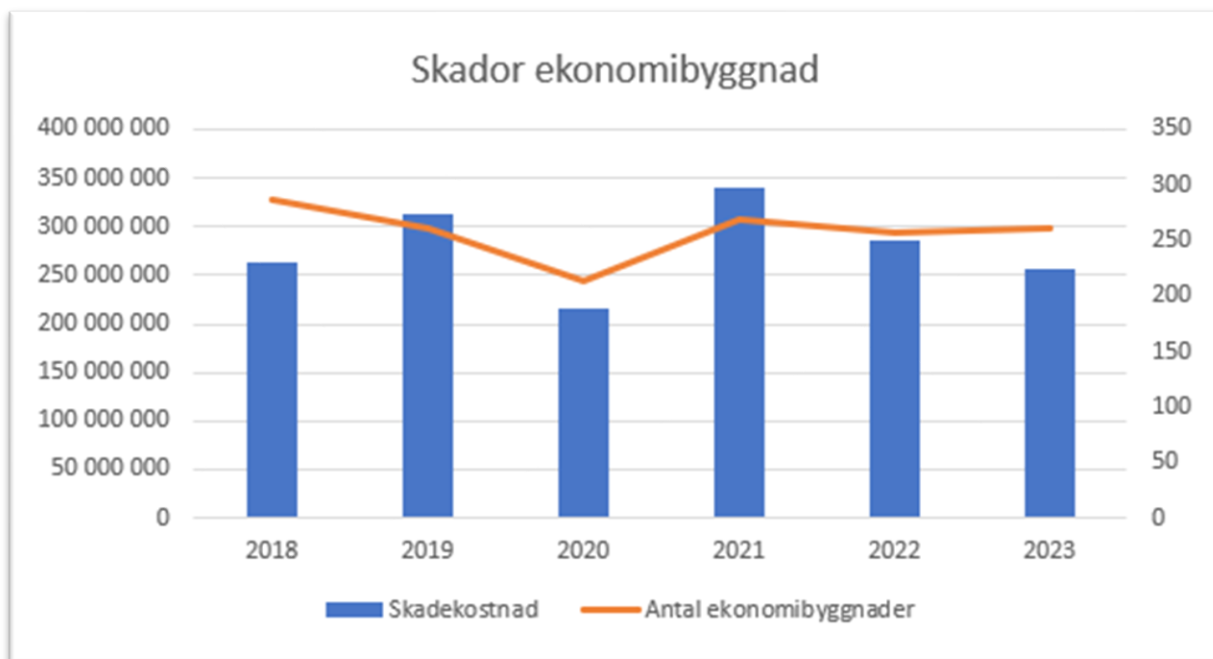
Under de senaste sex åren har Länsförsäkringar och Dina (som tillsammans försäkrar majoriteten av lantbruken och hästgårdarna) i genomsnitt ersatt 365 Mkr per år inom lantbruksförsäkring*, och under samma period har det i snitt inträffat 440 bränder, se figur 1. För år 2021 förklaras den högre skadekostnaden delvis av ett fåtal dyra totalskador.

*Med lantbruksförsäkring avses rörelsedelen inom lantbruk- och hästverksamheter. Den egendom som ingår i lantbruksförsäkringen är ekonomibygnader, övriga inventarier, produkter, obärgad gröda, lantbruksdjur och självgående maskiner (trafikförsäkringspliktiga men inte registreringspliktiga som används inom växtodling). Avbrottsersättning är inkluderad i skadekostnaden.

Tabell 1 Totalt antal brandskador och kostnader i lantbruksförsäkringen* 2018-2023, källa: Länsförsäkringar och Dina.

Kostnaderna för en enskild brandskada varierar beroende på vilken typ av egendom som skadas och vad den värderas till, men även beroende på hur omfattande skadan är och i vilken grad verksamheten drabbas av avbrott. Den egendom som står för den största andelen av skadekostnaderna är ekonomibygnader (ca 75 %). 258 försäkrade ekonomibygnader har brunnit årligen under de senaste sex åren, se tabell 2.

Tabell 2 Antal brandskadade ekonomibyggnader och kostnader år 2018 – 2023, källa: Länsförsäkringar och Dina.

Brandorsaker

När det gäller brand i ekonomibyggnad så finns en stor del i kategorin ”okänd orsak”. Många gånger är det svårt att ange orsaken till en brand när skadan anmäls och vid en totalskada kan det även vara omöjligt att utreda orsaken bakom skadan. Det kan också ta lång tid att utreda orsaken bakom en brand.

Av de ekonomibyggnader som brann under 2023 är skadeorsaken okänd i 40 procent av fallen. I många fall finns misstanke om att branden är elrelaterad men att det inte gått att fastställa. Förutom elinstallationer är några av de förekommande brandorsakerna relaterade till torkning, uppvärmning och motorfordon.

Självgående maskiner och storbalspressar visar de senaste två åren på ökade skadekostnader. Det är inte fler bränder men varje brand orsakar dyrbara egendoms- och avbrottsskador. Till det kan läggas en ny typ av skadekostnader vid denna typ av bränder. Det är miljonbelopp för sanering av läckande bränsle och oljor samt att grödor på många hektar går upp i rök. I takt med ökad rationalisering inom lantbruket ökar sårbarheten när enskilda maskiner skadas. De har enormt hög kapacitet, ska ofta köras på både egen mark och på entreprenad och det ska av naturliga skäl ske mycket intensivt under en kort skördetid. 2023 minskade antalet på grund av låg temperatur och regn under skörden.

De tio dyraste brandskadorna under 2023

I tabell 3 redogörs kortfattat för omständigheterna kring de 10 dyraste skadorna under 2023. Skadekostnaderna avseende egendom- och avbrottsskada per gård varierar mellan ca 3 Mkr och 25 Mkr. Den sammanlagda skadekostnaden för dessa bränder är drygt 120 Mkr. Normalt vet man i vilken byggnad branden startat men som framgår av tabellen har skadeorsaken inte gått att fastställa för ett antal skador.

Del av Sverige	Omständigheter och brandorsak
Västra	Byggnad för styckning sammanbyggd med köttdjursstall. Brandorsak el-relaterad.
Västra	Spannmålstork, foderkök och svinstall. Brand startade i torken.
Mellersta	Gårdsverkstad och maskinhall. Brandorsak okänd. Troligtvis startade branden i flispannan.
Norra	Verkstad/maskinhall. Branden startade i parkerad lastmaskin.
Södra	Garage och häststall sammanbyggt med verkstad. Branden orsakades av ett batteri till en leksaksbil som var under laddning.
Mellersta	Lägenhet i ekonomibygnad. Brandorsaken har inte gått att fastställa.
Norra	Före detta ladugård. Brandorsak okänd.
Östra	Maskinhall/ loge med många fordon var uppställda. Brandorsak okänd.
Västra	Verkstad/ vedbod/ ladugård. Brandorsak okänd. Troligen aska och glöd via skorsten.
Västra	Maskinhall/stall. Uthälld aska startade gräsbrand som spreds till byggnad.

Tabell 3 De 10 dyraste skadorna under 2023, källa: Länsförsäkringar och Dina.

Intressenter i Lantbrukets Brandskyddskommitté

Brandskyddsföreningen Sverige

Brandskyddsföreningen Elektriska Nämnden

Dina försäkringar

If skadeförsäkring

Jordbruksverket

Länsstyrelserna

Länsförsäkringar

Lantbrukarnas Riksförbund

Maskinleverantörerna

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

RISE Jordbruk och trädgård

Svensk Fågel

Svenska Ägg

Sveriges Lantbruksuniversitet

Sveriges Skorstensfejaremästares Riksförbund

Växa Sverige

